Eduskunnan talousvaliokunnalle

7.9.2022

Euroclear Finlandin lausunto talousvaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta arvopaperikeskusasetuksen uudelleentarkastelulle (arvopaperikeskusasetuksen uudistus)

A. Toimituskuri

Toimituskurisäännökset ovat arvopaperikeskusasetuksen seikkaperäisimpiä ja operatiivis-teknisesti kalleimpia muutoksia. Säännöstön tavoite on hyvä ja tarpeellinen; arvopapereilla tehtyjen kauppojen toteutus tehtäisiin asetuksen määrittelemässä selvitysajassa, kaksi päivää kaupankäyntipäivän jälkeen.

Toimituskurisäännösten korvausosto-osio on kuitenkin äärimmäisen monimutkainen kokonaisuus toteuttaa selvitysosapuolille, joina pääsääntöisesti toimivat pankit. Euroclear Finland seuraa ja raportoi päivätasolla selvitysosapuolten toimitusvarmuutta ja toteuttaa rahaluonteiset seuraamukset toimituksen laiminlyöneille osapuolille.

Euroclear Finland katsoo tarpeelliseksi huolehtia siitä, että sääntelyn tavoite, toimituksen ajantasaisuus, toteutuisi mahdollisimman tehokkain sääntelytyökaluin ja näissä pyrittäisiin teknisesti tai operatiivisesti oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin.

B. Valvontaviranomaisten välisen yhteistyön parantaminen, arvopaperikeskusten uudelleentarkastelu ja arviointi, elvytys ja suunnitelmallinen alasajo

Arvopaperikeskusasetuksen myötä otettiin käyttöön jatkuvan valvonnan ja tapaamisten lisäksi vuosittainen arviointi, jossa käydään läpi kattavasti muun muassa operatiivista- ja teknistä toimintaa, politiikkadokumentaatiota, sopimuksia

Euroclear Finland Oy
Urho Kekkosen katu 5C
PL 1110, 00101 Helsinki
Puhelin 020 770 6000
www.euroclear.com

Kotipaikka: Helsinki, Y-tunnus: 1061446-0

ja päätöksentekomateriaalia ja taloudellista kehitystä. Lisäksi valvovalle viranmaiselle on toimitettava erillinen itsearviointi toiminnan keskeisimmistä muutoksista tarkastelukaudella.

Muodollinen vuosivalvonta on kuitenkin erillinen kokonaisuus jatkuvasta valvonnasta, jonka perusteella Euroclear Finland tapaa ja toimittaa dokumentaatiota valvontaa varten jatkuvasti Finanssivalvonnalle. Näin valvoja saa ajantasaiset ja hyödylliset tiedot ja dokumentaation valvottavan toiminnasta ja riskien kehityksestä.

Pidämme Finanssivalvonnan jatkuvaa valvontaa hyödyllisenä, tehokkaana ja oikeasuhtaisena tarkoitukseensa. Sikäli Euroclear Finland pitää vuosiarvioinnin tekemistä jatkossa kahden vuoden välein tervetulleena uudistuksena.

Euroclear Finland kannattaa myös kriisinratkaisusuunnitelman laatimista koskevan vaatimuksen poistamista asetuksesta. On syytä huomata, että asetuksen kansallisen käyttöönoton yhteydessä vaatimus lisättiin myös Suomen kansalliseen sääntelyyn.

Tämä muutos tehtiin ennenaikaisesti, sillä vuonna 2017 ei ollut vielä odotettavissa, että arvopaperikeskuksille tulisi luottolaitoksia vastaavaa kriisinratkaisumekanismia lähivuosina EU-tasolla. Euroclear Finland ja Rahoitusvakausvirasto ovat tästä johtuen joutuneet laatimaan vuosittaiset kriisinratkaisusuunnitelmat ilman asianmukaista sääntelykehikkoa soveltaen pankkien kriisinratkaisua. Tämä on osoittautunut haastavaksi, ottaen huomioon pankkien usein luotto- ja likviditeettiriskien hallintaan keskittynyt toiminta verrattuna arvopaperikeskuksien operatiivisten riskienhallintaan keskittynyt toiminta.

Suosittelemme siten, että kriisinratkaisusuunnitelman laatimista koskeva vaatimus poistetaan myös kansallisesta sääntelystä.

Arvopaperikeskuksen oman elvytys- ja suunnitelmallisen alasajosuunnitelman suunnitelman päivittäminen kahden vuoden välein on kannatettava muutos. Katsomme, että muutoksella ei myöskään ole negatiivista vaikutusta arvopaperikeskuksen riskienhallintaan, sillä asetuksen muut mm. riskienhallintaan ja pääomaan liittyvät vaatimukset turvaavat arvopaperikeskuksen, osapuolten ja muiden asiakkaiden aseman korkeatasoisesti.

C. Palvelun tarjonta rajan yli

Arvopaperikeskusasetuksen keskeisimpiä tavoitteita oli parantaa arvopaperitoimituksen turvallisuutta ja tehokkuutta sekä asettaa arvopaperikeskuksille yhteiset vaatimukset kaikkialla EU:ssa, sekä tehostaa EU:n arvopaperitoimitusmarkkinoita, samalla kun turvataan rahoitusvakaus EU-alueella.

Yksi asetuksen mukana tuoma piirre oli nk. EU-passi, jonka avulla myös arvopaperikeskukset voisivat tarjota – luottolaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä ja arvopaperikaupankäynnin tarjoajia vastaavasti – palveluita rajan yli hakemalla tähän erillistä lupaa omalta ja toisen jäsenvaltion valvojilta.

Tavoite on kuitenkin käytännössä johtanut siihen, että arvopaperikeskukset joutuvat hakemaan erikseen lupaa jäsenvaltioilta, jos ne saavat arvopaperien liikkeeseen laskevilta yhtiöiltä pyynnön päästä arvopaperikeskuksen asiakkaaksi.

Ennen asetuksen antamista erillistä lupamenettelyä ei suurimmassa osassa tapauksia tarvittu[1] ja liikkeeseenlaskijoilla oli suurempi vapaus valita markkina ja arvopaperikeskus, jonka asiakkaiksi ne halusivat. Lisäksi tilanne on johtanut siihen, että eurooppalaiset arvopaperikeskukset voivat ottaa ei-eurooppalaisia yhtiöitä asiakkaakseen ilman erillistä lupaa, samalla kun eurooppalaisen yhtiön on odotettava mahdollisesti useita kuukausia luvan saamista.

[1] Poikkeuksena tästä oli useimmissa jäsenvaltioissa voimassa ollut osakkeiden liikkeeseenlaskijoita koskeva rajoitus, joka perustui yleensä kansalliseen yhtiö- ja verosääntelyyn. Muiden arvopapereiden, joukkovelkakirjalainojen, yritystodistusten, valtion velkasitoumusten, warranttien, sertifikaattien ja rahastojen liikkeeseenlasku oli käytännössä vapaata.

Lupaprosessin muuttaminen notifikaatioksi on Euroclear Finlandin näkemyksen mukaan oikeasuuntainen kehitys. Se kuitenkin jää selkeästi tavoitteestaan tukea pääomamarkkinaunionin tavoitteita. Euroclear Finland tukisi mahdollisuutta tarjota palveluita rajan yli komission ehdotusta vapaammin.

D. Kirjausrahaston ylläpitovaatimuksen purkaminen

Arvopaperikeskuksen hallituksen vastuulla on voimassaolevan kansallisen lainsäädännön mukaan ylläpitää kirjausrahastoa. Rahaston kartutusvelvollisia ovat tilinhoitajat, joiden on kartutettava rahaston arvoksi vähintään 20 miljoonaa euroa ja nostettava sen arvoa, mikäli arvo-osuusjärjestelmän arvo nousee määrättyä laskentakaavaa käyttäen korkeammaksi.

Kirjausrahaston historia ulottuu 32 vuoden taakse, kun arvo-osuusyhdistyksen vakuusrahasto määrättiin perustettavaksi. 1990-luvun alussa tavoitteena oli, että kirjausrahasto täydentäisi tilinhoitajien, käytännössä pankkien, arvo-osuustileistä annetussa laissa säädettyä vahingonkorvausvastuun täyttämistä kirjauksissa tapahtuneista vahingoista ja voisi korvata rajoitetuissa tilanteissa vahinkoja.

Kirjausrahastosta suoritettava toissijainen vahingonkorvausvastuu realisoituisi vain tilanteessa, jossa tilinhoitaja ei kykenisi täyttämään jo realisoituneen ja riidattoman saatavan vahingonkorvausvelvollisuuttaan, ja tämä johtuisi tilinhoitajan pysyvästä maksukyvyttömyydestä. Tuolloin vahinkoa kärsineellä olisi oikeus saada korvaus kirjausrahastosta.

Kirjausrahastosta ei sen perustamisen jälkeen ole maksettu kertaakaan korvauksia, eikä oikaisulautakunnan, tuomioistuinten tai arvopaperikeskuksen tietoon ole tullut yhtään vahinkotapahtumaa tai ilmoitusta riidasta, joka olisi voinut johtaa kirjausrahastosta korvattavaan toissijaiseen vastuuseen.

1990-luvun jälkeen erityisesti pankkien vakavaraisuus- ja muissa riskienhallinta ja sääntelyvaatimuksissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia, sijoittajien korvausrahasto turvaa ei-ammattimaisten sijoittajien vahinkoja, kriisinratkaisurahastolla parannetaan rahoitusvakautta ja talletussuoja tallettajien tilivaroja. Nämä suojamuodot perustuvat pitkälti EU-tason sääntelyyn ja ovat saman sisältöisinä voimassa EU-alueella.

Selvityksemme mukaan kirjausrahastoa vastaavaa lisävaatimusta ei kuitenkaan ole asetettu millekään muulle eurooppalaiselle arvopaperikeskukselle ja sen osapuolille. Näkemyksemme mukaan tämä asettaa suomalaisen arvopaperikeskuksen osapuolet epätasa-arvoiseen asemaan ja nostaa tarpeettomasti hallinnollisia kustannuksia ja sitoo vakuuksiin liittyvää omaisuutta tuomatta lisää turvaa sijoittajille. Kirjausrahaston vakuudet ovat lisäksi vahinkotapauksessa vapaasti käytettävissä, jolloin vahinkoon syyttömän osapuolen antama vakuus voitaisiin menettää toisen osapuolen toiminnasta johtuen.

Suositamme kunnioittavasti kirjausrahaston ylläpitovaatimuksen purkamista arvopaperikeskusasetusta koskevien muiden muutosten käyttöönoton yhteydessä ja pyydämme että valtiovarainministeriö aloittaisi työn rahaston purkamiseksi.

Kunnioittavasti,

EUROCLEAR FINLAND

Kati Honkajuuri-Kokkonen

Kati Honkajuuri-Kokkonen
Lakiasiainjohtaja